

Communiceren met jonge kinderen

Communiceren met kinderen gaat over meer dan woorden alleen. Het draait om echt aanwezig zijn, met open aandacht luisteren en oog hebben voor wat kinderen laat zien en voelen. Kinderen uiten hun gedachten en emoties vaak op hun eigen manier. Soms in woorden, soms in gedrag of in spel. Wanneer je de tijd neemt om aan te sluiten bij hun belevingswereld en wanneer jij als gastouder communiceert vanuit rust, respect en duidelijkheid, voelen kinderen zich veilig en gehoord. Dit gevoel van veiligheid helpt ze om zich te uiten, grenzen te leren kennen en vertrouwen op te bouwen in zichzelf en de ander. Zo vormt goede communicatie een stevige basis voor een gezonde emotionele en sociale ontwikkeling.

Communiceren door lichaamstaal

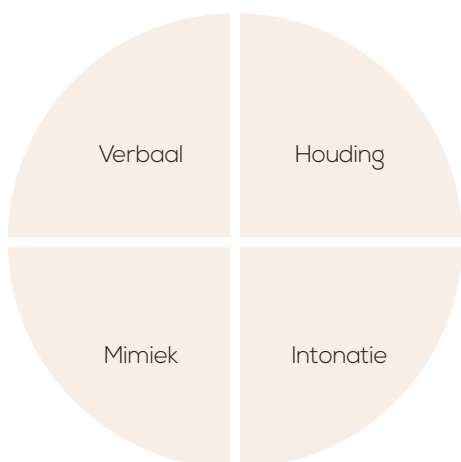
Lichaamstaal is alles wat je zonder woorden zegt. Hierbij kun je denken aan houding, gebaren, stemhoogte, lichamelijke functies als hartslag, ademhaling, bloeddruk, gespannenheid in de rug. Voorbeelden van signalen van lichaamstaal zijn:

- Kijken (richting, duur en intensiteit van blik);
- Intonatie (klank van stem, snelheid, toonhoogte, volume);
- Gezichtsuitdrukking (geïnteresseerd, boos, ongeduldig, opgewekt);
- Motoriek (spierspanning, bewegingen van handen, armen, benen).

Voor jonge kinderen is lichaamstaal belangrijk in de communicatie met anderen. Als kinderen ouder worden, komt daar gesproken taal (woorden, zinnen) bij. Uit onderzoek blijkt dat wanneer volwassenen communiceren, nog 70 tot 80% van de communicatie door lichaamstaal plaatsvindt. Dit wordt non-verbale communicatie genoemd. Bij gesprekken over gevoelens ligt dit percentage nog hoger.

De twee onderdelen van communicatie zijn:

- Verbale communicatie (20-30%) **= WAT** - de feitelijke informatie (de inhoud/de woorden)
- On-verbale communicatie (70-80%) **= HOE** - de manier waarop je iets zegt (houding, mimiek en intonatie)

In het contact met kinderen is het belangrijk dat je verbale en non-verbale communicatie hetzelfde zeggen. Een kind voelt of je daadwerkelijk met je aandacht bij hem bent en beschikbaar bent. Ook let je goed op de signalen van kinderen. En reageer je hier gepast op. Door sensitief en responsief te reageren voelt een kind zich begrepen, geaccepteerd en veilig. Dit is de basis om ook de andere interactievaardigheden in te zetten (respect voor autonomie, structureren en grenzen stellen, praten en uitleggen, ontwikkelingsstimulering en het begeleiden van interacties).

De drie V's

Met de drie V's kun je op een sensitieve en responsieve manier communiceren.

Verkennen:

Goed kijken en luisteren naar het non verbale gedrag is de basis van communicatie.

Verbinden:

Inspelen op de belangstelling van het kind.

Verrijken:

De spontane belangstelling verwoorden en uitbreiden, maar ook de belangstelling van kinderen wekken door zelf zaken spannend en interessant te maken.

Interactie(f) met taal

Een kind leert taal in interactie met de personen uit zijn omgeving. Hierbij is het belangrijk de tijd te nemen om kinderen zelf iets onder woorden te laten brengen. Het is aangetoond dat in een gesprek tussen volwassenen het gebruikelijk is dat de ander binnen anderhalve seconde een reactie geeft op een vraag. Dat zijn wij gewend. Kinderen kunnen dat nog niet, zij hebben meer tijd nodig om hun antwoord te geven.

Soorten vragen

Als volwassene kun je taal uitlokken door vragen te stellen. Het belangrijkste is dat je kinderen de ruimte geeft om te praten over onderwerpen die zij belangrijk vinden op het moment dat zij dat willen.

Vaardigheden die belangrijk zijn bij het voeren van gesprekken met peuters zijn:

Vaardigheid	Beschrijving
1. Verwoorden wat je doet	Verwoord handelingen van jezelf of peuters: <i>Ik moet nu eerst even mijn veters strikken. Anders val ik er straks nog over.</i>
2. Beurt beschermen	• Stel groepjes zo samen dat iedereen zich veilig voelt en durft te praten. • Bescherm de beurt van de peuter die aan het woord is: Even wachten Sanne, Ka Chun wil nog iets vertellen! • Laat alle kinderen aan bod komen.
3. Ruimte voor opmerkingen van de peuters	• Stel minder vragen. • Geef luisterresponsen: Oh, Mmm, Zo, Echt waar? • Laat stiltes vallen, wacht bijvoorbeeld 5 tot 10 sec.
4. Beurt doorspelen naar een ander kind	Geef niet altijd meteen zelf antwoord, maar speel vragen en beurten door naar een andere peuter: Fatma zegt dat een slurf een soort neus is. Wat denk jij, Lucas?

5. Gevarieerd vragen stellen	Vraagsoorten: • Aanwijsvragen • Ja/nee vragen, of/of vragen, wie/wat/waar vragen • Waarom-vragen, hoe-vragen • Tegendeelvragen • Vragen naar eigen ervaringen Stel zo gevarieerd mogelijk vragen, vooral veel open vragen: Hoe kunnen we daar achter komen? Wat zou dat kunnen betekenen? Wat wil jij daarover vertellen? Stel ook wat moeilijker denkvragen: Hoe zou het nou komen dat...? Houd rekening met het niveau van de peuter.
6. Volg het kind	Volg de gedachtegang van de peuters en respecteer hun kijk op het onderwerp: Anita zegt dat in het bos hondenbrokken groeien voor de dieren. Wat denken jullie?
7. Prikkelende beweringen doen	Doe prikkelende beweringen: Ik vind spinnen een beetje eng! De peuters kunnen met hun antwoord nog alle kanten op. Bij een vraag als: Wie is er bang voor spinnen? Of Ben jij ook bang voor spinnen? is die ruimte er veel minder.
8. Ingaan op de inhoud	Stel inhoudelijke vragen aan de peuters: Hebben jullie een deur in het huis gemaakt? Hier komt de beer. Hij wil naar binnen. Lukt dat?
9. Ingaan op de betekenis	• Vraag door. Toon echte interesse in wat het kind wil zeggen en probeer erachter te komen wat hij bedoelt: Wat is dat precies? Wat zou dat betekenen? Wat bedoel je precies of Bedoel je dat....? • Wijs bij een vraag of probleem op de context, op datgene wat er in het gesprek of prentenboekverhaal naar voren is gekomen: We hebben het er net nog over gehad? Wie weet het nog? Of Kijk eens naar de plaatjes; daar kun je het antwoord vinden.
10. Herhalen en uitbreiden	Vul de uiting van de peuter aan tot een goede zin en breid deze eventueel uit door nieuwe woorden in te brengen. Als de peuter zegt: Ikke eet!, zeg dan bijvoorbeeld: Oh, jij wilt een boterham eten!